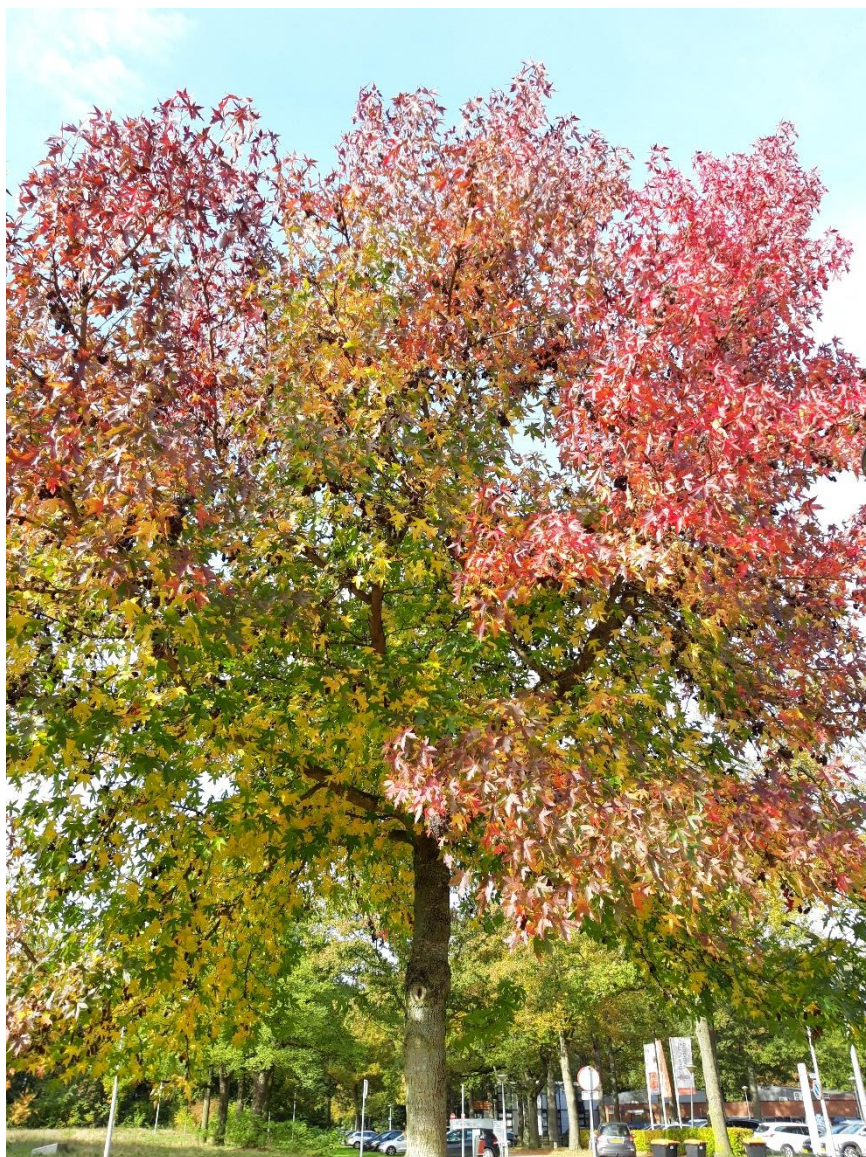

Zoek eerst het Koninkrijk van God

De vogels en de lelies hebben het al gevonden.

Minor Ecologische Theologie

Een essay over het belang van ecologie in de theologie

*Bijbelgebruik uit de NBV 21
(tenzij anders aangegeven)*

Student nr. 82120

MI-ET4, Reflectie & Integratie

Docenten: J.M. Burger, J. Dekker, M. Klinker-De Klerck

Datum: 8 november 2021

Gabe-Jan van Ommen

Inleiding

Je leest de Bijbel en je raakt enthousiast. Daarom wil je graag aan het werk met bijvoorbeeld thema's als armoede of evangelisatie. Het is echter een valkuil om God, de bron van de Bijbel, uit het oog te verliezen. Dit kan ook voorkomen bij het thema ecologie en de vraag hoe we omgaan met de schepping. Het wordt dan een thema dat op een actiepuntenlijstje terecht komt, zonder diepe motivatie.

Ik ben van mening dat het goed is om als christen bezig te zijn met onze verhouding tot de schepping en ons te verdiepen in wat het betekent 'schepsel van God' te zijn. Gelijk de genoemde thema's is dit niet een thema op zichzelf, maar een dimensie van het Koninkrijk van God. Daarom zullen we door ons te verdiepen in onze omgang met de schepping uitkomen bij de Koning van dit Koninkrijk, Jezus.

In dit essay zal ik uiteenzetten waarom ecologie belangrijk is vanuit een theologisch perspectief. Hierin definieer ik ecologie als de leer van hoe alle dingen, levend en levenloos, zich tot elkaar verhouden.¹ Dit omvat alles wat God gemaakt heeft. Theologie gaat daarentegen juist over God. Hij is de Maker van de schepping. De combinatie ecologische theologie spreekt dus over drie relaties: De onderlinge relaties van de mens, de niet-menselijke schepselen en God. Ik maak bewust een onderscheid tussen de mens en de rest van de schepping. De mens heeft namelijk binnen Gods schepping een bijzondere rol. Hij is als enige door God geschapen 'als Zijn evenbeeld' (Genesis 1:27).

In dit essay zal de volgende vraag beantwoord worden: Hoe brengt de schepping ons dichter bij God, Zijn Koninkrijk en bij de schepping zelf?

Het Koninkrijk van God zie ik als de werkelijkheid waarin iedereen erkent dat God regeert en Schepper is van alle dingen. In Genesis krijgen we een idee van hoe deze werkelijkheid bedoeld is. God scheidt de mens om samen met Hem te regeren over de schepping. De mens wilde echter zelf bepalen wat goed en kwaad is. Hij erkende niet meer dat God regeert. Sinds de zondeval kijkt de schepping uit naar de komst van Gods Koninkrijk om opnieuw God te kunnen erkennen. Jezus heeft dit Koninkrijk gebracht! Door Zijn sterven en opstanding uit de dood heeft Jezus alle macht gekregen. Iedereen die Hem erkent, kan deelnemen aan het Koninkrijk van God. We leven echter nog in gebrokenheid. We zien dus uit naar het moment waarop "elke knie zich [zal] buigen" (Jesaja 45:23).

De exacte visie op en de theologie over het Koninkrijk van God is buiten het bereik van dit essay. Ecologische theologie biedt echter mooie inzichten op het thema 'Koninkrijk van God'. Veel termen die we kennen zoals 'heersen en 'beelddrager van God' passen goed in dit thema. Ecologische theologie werpt een nieuw licht op begrippen zoals deze.

De hoofdvraag zal vanuit twee perspectieven beantwoord worden. Allereerst zullen de aardse deelnemers van het Koninkrijk worden besproken. De rol van de mens zal hierin specifiek behandeld worden. Het tweede punt gaat over het loven van God. De houding en leefwijze van de deelnemers van Gods Koninkrijk zal geschetst worden. Vanuit deze

¹ Bauckham, *Bible and Ecology*, voorwoord.

perspectieven zullen we God beter leren kennen. Hij is de Maker en de Koning van Zijn schepping en Zijn Rijk.

Deelnemers van Gods Koninkrijk

De hele schepping

Het Koninkrijk van God is gedefinieerd als de werkelijkheid waarin iedereen erkent dat God de Heerser is van dat Koninkrijk. Maar wie zijn die 'erkenners'? Wie nemen er deel aan het Koninkrijk van God? In dit eerste perspectief zal hier verder op worden ingegaan.

In het begin schiep God de hemel en de aarde. God is de Schepper van de schepping en daarmee wordt een belangrijke scheiding aangebracht. God is niet de schepping.² Na deze scheiding volgen er nog drie: Licht wordt gescheiden van de duisternis; water boven het gewelf wordt gescheiden van het water onder het gewelf en het land wordt gescheiden van het water.

God is een God van orde. Hij scheidt de hemel en de aarde vanuit chaos. Door de scheidingen brengt Hij structuur aan. De aarde is niet langer woest. Nadat het land wordt gecreëerd, laat Hij direct jong groen ontkiemen. Nu is de aarde niet langer dood.

In het begin was de aarde *tohu wabohu* (Genesis 1:2), letterlijk betekent dit vormeloos en leeg.³ De schepping kreeg vorm in de eerste drie dagen en werd gevuld vanaf dag vier. God scheidt als eerste bewoners de twee grote lichten. In de scheppingsdagen die volgen scheidt God de vogels, de zeedieren en de landdieren. Zij mogen de leegtes in de zee, boven de aarde en op het land vullen met leven.

Nadat de vormeloze, woeste, doodse en lege aarde geordend en gevuld is met leven zag God alles wat Hij gemaakt had: "het was zeer goed." (Genesis 1: 31).

Na de zes scheppingsdagen rustte (*shabbat*) God. Letterlijk betekent dit: stoppen met werken.⁴ De sabbat is de dag waarop God centraal staat. Hij is het hoogtepunt van de schepping. Het vieren van de sabbatsrust is een wekelijkse herinnering aan het scheppingswerk van God.⁵ Van Jezus leren we een nieuwe dimensie van de sabbat. Op de sabbat mogen we leven alsof de schepping al compleet hersteld is door Zijn verlossing.⁶

Niet alleen Genesis spreekt met zoveel woorden over de niet-menselijke schepping. De hele Bijbel en met name het Oude Testament spreekt veelvuldig over de aarde en haar bewoners. De Psalmisten dichten regelmatig over de schepping, de profeten spreken regelmatig over het land en Wijsheidsboeken zoals Job gebruiken de schepping om Gods wijsheid en almacht te laten zien. Psalm 104 zal als voorbeeld dienen in dit essay.

² Moo & Moo, *Creation Care*, 46.

³ Moo & Moo, *Creation Care*, 48.

⁴ Takano, "Keeping the Sabbath: Is it still relevant to Christians today?".

⁵ Davis, *Scripture, Culture and Agriculture*, 78.

⁶ Takano, "Keeping the Sabbath: Is it still relevant to Christians today?".

In deze Psalm staat God wederom centraal. Het begint en eindigt met de oproep om de HEER te prijzen. Daartussen wordt de gehele schepping beschreven. Je herkent beelden uit Genesis 1 zoals: “U spant de hemel uit als een tentdoek” of “U hebt de maan gemaakt voor de tijden, de zon weet wanneer zij moet ondergaan.” (Psalm 104: 2b, 19). Het mooie aan deze psalm is dat heel Gods scheppingswerk geprezen wordt. De mensen zijn hier een onderdeel van. Er wordt slechts genoemd dat zij aan het werk gaan van zonsopgang tot zonsondergang.

Psalm 104 spreekt dus over de wonderwerken van Gods schepping. Waarom zou je kunnen stellen dat heel de schepping onderdeel is van Gods Koninkrijk? Om een antwoord te geven op deze vraag bouw ik voort op het gegeven dat de hele schepping belangrijk is voor God. God schiep een wereld vol diversiteit en daar geniet Hij van (vb. Genesis 1). Daarnaast is de Bijbel vol van taalgebruik over de hele schepping (vb. Psalm 104). Als we kijken naar Psalm 103 vinden we een concrete oproep aan de hele schepping om God te prijzen. Psalm 103:19, 21-22:

“De HEER – Zijn troon staat vast in de hemel,
Als koning heerst Hij over alles.
...
Prijs de Heer, hemelse machten,
Dienaren die doen wat Hem behaagt.
Prijs de HEER, *al zijn schepselen*,
Prijs Hem, overal *in Zijn rijk*.
Prijs de HEER, mijn ziel.”
(oude NBV-vertaling)

Deze psalm eindigt met duidelijke taal. God is Koning en in Zijn rijk moeten al Zijn schepselen erkennen wie Hij is, Hem prijzen.⁷ Psalm 103 en 104 horen bij elkaar. Psalm 103 begint namelijk met “Prijs de HEER, mijn ziel.” en psalm 104 eindigt ermee. Dit wordt een inclusio genoemd. De combinatie van deze twee psalmen is voor mij een goede reden om alle schepselen die God aanbidden te zien als deelnemers van Gods Koninkrijk.⁸

Niet alleen in het Oude Testament wordt er veelvuldig over de schepping gesproken ook in het Nieuwe Testament komt de schepping aan bod.

Zo gebruikt Jezus de term ‘Koninkrijk van God’ als een reeds bekend begrip. Hij erkent daarmee de alomvattende betekenis van dit Koninkrijk, zoals die in de Hebreeuwse Bijbel werd gebruikt.⁹

Jezus gebruikt in zijn preken veel beelden uit de natuurlijke en agrarische wereld om Hem heen. Hij vervult het verlangen naar vernieuwing, niet alleen van het zondige bestaan, maar ook in de onderlinge relaties en afhankelijkheid van mensen en niet-menselijke schepselen. In de evangeliën zijn vele voorbeelden te vinden. Een voorbeeld is het verhaal van Jezus die

⁷ Bauckham, *Bible and Ecology*, 165.

⁸ Of er binnen het dierenrijk opstandige schepselen zijn, laat ik even links liggen. Al prikkelen schrijvers als Lewis en Tolkien hierin zeker mijn gedachtes.

⁹ Bauckham, *Bible and Ecology*, 165.

veertig dagen in de woestijn zwerft. Dit verhaal is veelbetekenend. In Markus staat: “Hij leefde er te midden van de wilde dieren.” (Markus 1:13). De woorden ‘te midden van’, worden in de Engelse New International Version vertaald met ‘with’, “He was *with* the wild animals.” Dat geeft een vriendschappelijk relatie weer.¹⁰ Het is een voorbeeld van hoe God ecologie bedoeld heeft. De wilde dieren horen daar ook bij. Jezus vernieuwt niet alleen mensen met Zijn Goede Boodschap, maar herstelt ook de relatie met de niet-menselijke schepping.

En de mens?

Maar wat is er te zeggen over de mens? De mens is toch gemaakt om te heersen met God? We moeten de aarde toch onder ons gezag brengen, zoals beschreven staat in Genesis 1?

Er zijn een aantal dingen die belangrijk zijn om te noemen over de mens. Ik denk dat we een veel nederige plaats moeten innemen dan we nu misschien gewend zijn. Tegelijkertijd hebben we wel een speciale opdracht gekregen van God. Dit zal ik hieronder uiteenzetten.

Allereerst is het van belang om te zien dat de mens geen eigen scheppingsdag heeft. Hij wordt tegelijk met de landdieren geschapen. Verder lopen de scheppingsdagen niet uit op de schepping van de mens. De mens is niet de kroon op de schepping.¹¹ De zevende dag, de voltooiende dag, is de sabbat. Het hele scheppingsverhaal draait dus om God. Ook lezen we in de Bijbel dat zowel de dieren als de mens leven van de adem van God, dus ook de levensadem die Adam ingeblazen krijgt is niet uniek.

“*Zend uw adem en zij worden geschapen, zo geeft U de aarde een nieuw gelaat.*”
(Psalm 104:30)

De ‘zij’ in dit stukje slaat op de ‘allen’ die uitzien om voedsel te ontvangen van God in de verzen ervoor.

God geeft dus leven aan zowel de mensen als de dieren. Er is echter wel een belangrijk verschil. Alleen de mens is geschapen als Gods evenbeeld. Wij zijn gemaakt als beelddrager van God.

In de tijd dat de Thora is samengesteld leefde het volk van Israël in ballingschap te midden van vreemde volken en vreemde goden. De koningen van dit rijk zagen zichzelf als goden. Ze plaatsten overal beelden van zichzelf, zodat iedereen hun macht en invloed kon zien.¹²

Het scheppingsverhaal in de Bijbel lijkt op de scheppingsverhalen van deze heidense volken. Er zijn echter ook veel belangrijke verschillen. De mens als beelddrager van God is daar een voorbeeld van.¹³ God heeft de mens verboden om beelden van Hem te maken. De mens zelf

¹⁰ Bauckham, *Bible and Ecology*, 127.

¹¹ De dichters van de Nieuwe Psalmberijming hebben Psalm 8 vers 5 nieuwe woorden gegeven. De betekenis van het woord ‘kroon’ wordt daardoor veel duidelijker uitgelegd.

¹² BibleProject, “Image of God”.

¹³ Moo & Moo, *Creation Care*, 74.

is immers beeld van God, een levend beeld dat kan horen, spreken, voelen, ruiken en proeven.¹⁴

Beelddrager zijn betekent dat je op degene lijkt door wie je geschapen bent en hem reflecteert. Horton schrijft: “We exist, because we are addressed.”¹⁵ Een beelddrager onderscheidt zich door hierop te antwoorden met: ‘Hier ben ik.’, naar zijn Maker. We lijken op God, omdat we gemaakt zijn als vrije mensen. Vrijheid is een relatie, stelt Bonhoeffer: Een relatie tot God en een relatie tot elkaar.¹⁶ We hebben een keuze om deze relatie te beantwoorden of niet.

De mens krijgt een aantal taken mee bij zijn schepping. Hij moet de aarde vullen en onder zijn gezag brengen. Hij moet heersen over de dieren en vruchtbaar zijn.

De aarde onder je gezag brengen klinkt als veroveren. De aarde was echter geen vijand. Het was de plek die bevolkt moest worden. Het is dus een verwijzing om de aarde te beschermen en te bewerken.¹⁷ Als je het heel letterlijk zou nemen, vraagt God aan de mens om boer te worden.

Het woord ‘heersen’ is in de Bijbel een woord dat alleen voor mensen wordt gebruikt.¹⁸ Hierbij is het belangrijk om te noemen dat we mogen heersen namens God, maar niet in plaats van God. We leren God kennen in de Bijbel als iemand die liefdevol zorgt voor Zijn schepping. Als we als mensen heersen over de aarde moet dat dus met liefde en zorg. Beelddrager zijn van God maakt ons geschikt om te kunnen heersen, zolang we maar met God in verbinding staan.

In het laatstgenoemde zit precies het punt waardoor we vandaag de dag niet goed omgaan met de schepping. We zijn de verbinding met God kwijt en daarmee de relatie met de aarde, de dieren en de planten. Door de vrijheid van de mens konden we ons verstoppen voor God. Het ging mis op het moment dat God moest vragen aan de mens: “Waar ben je?” (Genesis 3:9). Maar juist in die vraag heeft God laten zien dat Hij de Heerser is van de schepping. Hij laat Zijn schepping niet los en zond Jezus, de laatste Adam, naar de wereld toe om ons te laten zien hoe Hij de mens als beelddrager heeft geschapen. Jezus is het perfecte beeld van God, want Hij is God. Jezus heeft laten zien dat heersen hetzelfde is als dienen en dat nederigheid samengaat met gezag.

De mens, de schepping en God

In dit eerste perspectief is de nadruk gelegd op de gehele schepping. De mens is onderdeel van dit geheel. Dit is van groot belang in onze omgang met onze medeschepselen. God is een liefdevolle God die geniet van Zijn schepping in al haar diversiteit. Hij is het centrum van de schepping. Als beelddrager van God mogen wij zorgdragen voor de schepping met

¹⁴ Psalm 115 is een mooi voorbeeld waarin de spot wordt gedreven met beelden “gemaakt door mensenhanden” (Psalm 115:4).

¹⁵ Horton, *The Christian Faith*, 396.

¹⁶ Van den Heuvel, *Bonhoeffer's Christocentric Theology*, 130-131. Op pagina 134 wordt ook de suggestie gedaan dat Bonhoeffer deze relatie tot elkaar ook doortrekt naar de niet-menselijke schepping.

¹⁷ Bauckham, *Bible and Ecology*, 17.

¹⁸ Bauckham, *Bible and Ecology*, 18.

dezelfde onvoorwaardelijke liefde die God voor zijn schepping heeft. Dit alles doen we dus in relatie met God, met elkaar en met de niet-menselijke schepping.

God loven!

Lofprijzing van de schepping

In het vorige perspectief hebben we gezien dat de schepping om God draait. Zowel in het scheppingsverhaal als in de psalmen komt dit zeer duidelijk naar voren. Ik denk dat we veel kunnen leren van hoe onze medeschepselen God eren.

Alles wat God geschapen heeft, heeft waarde voor Hem. A. Van de Beek suggereert zelfs om individuele waarde en liefde aan planten te geven.¹⁹ Zover wil ik niet gaan, maar ik stem wel met hem in dat we de gehele natuur en dus ook de planten moeten waarderen als schepsel van God.

Bonhoeffer geeft een duidelijk beeld van hoe God betrokken is met zijn schepping. In zijn theologie van Christuswerkelijkheid stelt hij dat Christus het centrum is van zowel de originele als de gevallen schepping. De niet-menselijke schepping heeft dus door Christus een eigen relatie met God.²⁰ Hier valt veel meer over te schrijven, maar dat is buiten de omvang van dit essay. Wat ik hier wel aan toe wil voegen is het punt van kritiek van Richard Bauckham op de term 'priester van de schepping'.²¹

John Zizioulas stelt dat de mens priester van de schepping is om de schepping tot God te kunnen verheffen en te heiligen. De schepping is dus zonder de mens als middelaar verloren. De mens is door Christus verlost. Doordat wij als Gods evenbeeld geschapen zijn, is de schepping aan ons verbonden in haar verlossing, volgens Zizioulas.²² Hierin zit wel een kern van waarheid²³, maar Bauckham verwerpt de hiërarchische verhouding van de mens die tussen God en de schepping staat. Hij stelt, net als Bonhoeffer, dat de niet-menselijke schepping een eigen relatie met God heeft en Jezus de Middelaar is, zoals ook uiteengezet in dit essay.

De rol van de mens als priester heeft echter ook voordelen. Een priester heeft meer een dienende rol in tegenstelling tot ons beeld van een heerser. Daarnaast gaat priesterschap over toewijding. Je stelt je hele leven in dienst van God. Verder is het de taak van een priester (vooral in de Oost-Orthodoxe traditie) om in de eucharistie de mensen voor te gaan in de dankzegging aan God. Hierin verwoordt een priester de woordloze lofprijzing van de schepping. Zo kan de connectie tussen God en de niet-menselijke schepping ook uitgelegd worden volgens Theokritoff. De mens heeft een bewustzijn van God en van de schepping. Daarmee vult hij de lofprijzing van de schepping aan.²⁴ Voor Bauckham blijft het echter van belang dat de mens en de rest van de schepping elkaar ondersteunen in het loven van God

¹⁹ Van de Beek, *Schepping*, 351.

²⁰ Van den Heuvel, *Bonhoeffer's Christocentric theology*, 98.

²¹ Bauckham, *Bible and Ecology*, 84-85.

²² Zizioulas, *Priest of Creation*, 285-286.

²³ In Romeinen 8 staat dat de hele schepping zal delen in de bevrijding van de mens. Wat de rol van de mens is in de verlossing van de schepping, blijft een lastige vraag.

²⁴ Theokritoff, *Creation*, 351.

en het niet eenrichtingsverkeer wordt. Ik denk dat het ene het andere niet hoeft uit te sluiten. Ik zou echter in tegenstelling tot Zizioulas eerder stellen dat de niet-menselijke schepping ons mensen voorgaat in plaats van andersom.

God heeft de schepping gemaakt, omdat Hij het wilde.²⁵ Daarom is de schepping geheel afhankelijk van God. Opnieuw zet psalm 104 hier de toon. “De jonge leeuwen gaan uit op roof, brullend vragen zij God om voedsel.” (Psalm 104:21) In het boek Job wordt Gods voorzienigheid weer genoemd: “Kun jij voor de leeuw op prooi jagen en de honger van de welpen stillen?” (Job 3: 39), vraagt God aan Job. God voorziet zijn schepping van alles wat ze nodig heeft en de schrijvers van de Bijbel wisten dat.

De schepselen erkennen God als schepper en door te leven naar hoe ze gemaakt zijn, prijzen ze Hem. De lofprijzing van de gehele schepping vormt als het ware een groot kosmisch koor.²⁶ In Openbaring 5 staat:

“Elk schepsel in de hemel, op aarde, onder de aarde en in de zee, alles en iedereen hoorde ik zeggen: ‘Aan Hem die op de troon zit en aan het lam komen de dank, de eer, de lof en de macht toe, tot in eeuwigheid.’” (Openbaring 5:13).

Door ons als mens te voegen bij dit koor nemen we deel aan het Koninkrijk van God. De niet-menselijke schepselen gaan ons als het ware al voor. De bomen doen dit door elk seizoen nieuwe kleuren te geven aan de bossen. Op het moment van schrijven kleuren hun bladeren van groen tot fel rood.²⁷ De merel prijst God door het mooiste loflied te zingen. De spinnen eren Hem door kunstige webben te bouwen die schitteren in de ochtenddauw. Het is aan ons de vraag hoe wij als mensen onze kwaliteiten kunnen inzetten om deel te nemen in het loven van God.

Ecologisch handelen

Ik heb de ecologische crisis niet eerder aan de orde willen stellen, omdat denken vanuit een crisis geen motivatie moet zijn om goed te handelen. Het feit dat God geeft om zijn schepping en ons samen met vele andere schepselen heeft gemaakt, zou genoeg motivatie moeten zijn om goed om te gaan met de schepping. De realiteit is natuurlijk wel dat we leven op een aarde waarvan de grenzen worden overschreden. De crisis is een terechte aanleiding om meer aandacht te geven aan de schepping. Concrete hedendaagse praktijken kunnen helpen om beter om te gaan met je medeschepselen. Ik zal daarom twee dingen noemen, waarmee je aan de slag kunt gaan.

Het eerste is een hulpmiddel die is afgeleid uit het boek *Creation Care*.²⁸ De schrijvers hebben aan de hand van het woord ‘awake’ vijf praktijken beschreven die je kunnen helpen om goed met de schepping om te gaan. Het woord ‘wakker’ kan je helpen herinneren dat

²⁵ Van de Beek, *Schepping*, 236, 242, 275.

²⁶ Bauckham, *Bible and Ecology*, 174.

²⁷ Zie de foto op de voorpagina van een boom in mijn voortuin.

²⁸ Moo & Moo, *Creation Care*, 227-234.

God een keer terug zal komen om zijn reddingsplan te voltooien.²⁹ Tot die tijd moeten wij klaarstaan om Gods Koninkrijk nu al op aarde zichtbaar te maken.

De A staat voor Aandacht. Het is belangrijk dat je de schepping om je heen wilt zien als je medeschepselen en ze aandacht geeft. De W staat voor Wandelen. Dit is alles wat te maken heeft met je manier van vervoeren. Fiets of loop wat vaker. Dit is niet alleen goed voor het milieu, maar ook voor jezelf. Je staat letterlijk dichterbij de aarde en je gaat steeds meer van Gods schoonheid zien in Zijn schepping. De tweede A staat voor Activisme. Het kan soms nodig zijn om onrecht met woorden onder de aandacht te brengen en actie te voeren voor degenen die geen stem hebben. Actievoeren kun je echter ook doen door duurzame projecten (financieel) te steunen. Denk hierbij aan lokale initiatieven van bijvoorbeeld zorgboerderijen die zelf groentes verbouwen en verkopen. De K staat voor het verkeerd gespelde Konsumentisme. Wees zorgvuldig in wat je koopt. Ga voor jezelf na of de dingen die je wilt kopen verantwoord zijn, niet alleen voor het milieu, maar ook voor de arbeiders. Koop geen spullen die je niet nodig hebt. De E staat voor Eten. Bedenk wat je kunt doen om je eetgewoontes gezond en niet-belastend te maken. Minder vlees eten kan bijvoorbeeld geen kwaad, maar het is vooral van belang dat je weet waar je eten vandaan komt. Probeer een bewuste eter te zijn.

Het tweede hulpmiddel is de dialoog. Dit komt uit het boek *Scripture, Culture and Agriculture* van Ellen Davis.³⁰ Het is van belang dat we als mensen dichterbij elkaar komen in plaats van dat we verder polariseren. Een open en goed gesprek tussen mensen met verschillende achtergronden kan op vele plekken helend zijn. Praat eens met een boer als je uit een versteende stad komt en laat je inspireren wat het landleven te brengen heeft of ga het gesprek aan met een ambassadeur die de hele wereld overvliegt(!) om op te komen voor rechten van mensen als je zelf nog nooit buiten je eigen dorp bent geweest en laat je inspireren door degenen die op grote schaal belangen vertegenwoordigen van de onderdrukten.

De vogels en de lelies

Ik wil dit essay niet afsluiten met een to-do-lijstje. Zoals ik in het begin heb genoemd, kan een goede omgang met de schepping een puntje worden op je agenda waar je een keer wat mee moet. Ik sla daarom nog een keer de Bijbel open bij een les die Jezus ons zelf leert.

In de Bergrede doet Hij een zeer populaire, maar desalniettemin, een zeer belangrijke uitspraak: “Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf.” (Matteüs 6:34). Voorafgaand spreekt Jezus over allerlei dingen waar mensen zich druk over kunnen maken: geld, kleding, eten en drinken. Om die zorgen los te weken van de mensen gebruikt Jezus twee sprekende voorbeelden. Allereerst de vogels: “Ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt.” (vs. 26). Daarnaast noemt Hij de lelies: “Kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken

²⁹ Zie Matteüs 25:1-13: De vijf dwaze en vijf wijze meisjes.

³⁰ Davis, *Scripture, Culture and Agriculture*, 179-180.

niet en weven niet. Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen.”(vs. 28-29).

God weet wat wij allemaal nodig hebben. God is het Centrum van de schepping en Hij heeft Zijn schepping niet afgedankt. De mens misbruikt de schepping en het blijft spannend wat dit voor consequenties met zich meebrengt op de lange termijn. Echter spreekt heel de Bijbel over hoop³¹, want het gaat om God en niet om de mens.

Er is nog een ding wat we kunnen leren uit dit gedeelte. Na de geruststelling van Jezus dat God voor ons zorgt, doet hij de oproep om te zoeken naar Gods Koninkrijk. Waarom staat dit hier? In een vrije interpretatie zou ik het volgende willen concluderen.

Kijk maar naar de vogels en de lelies. Zij leven tot eer en in afhankelijkheid van God. Als we net als de vogels en de lelies God erkennen als Heerser en Schepper van deze aarde zullen we met hen het Koninkrijk van God binnengaan.

³¹ Voor verdere uitwerking hiervan, zie de brochure “Hoop voor een zuchtende schepping” van Hans Burger.

Bibliografie

- Bauckham, Richard. *Bible and Ecology: Rediscovering the Community of Creation*. London: Darton, Longman and Todd Ltd, 2010.
- Beek, A. Van de. *Schepping: de wereld als voorspel voor de eeuwigheid*. Baarn: Callenback, 1996.
- BibleProject. "Image of God." *BibleProject*. 21 Maart 2016.
<https://bibleproject.com/explore/video/image-of-god/> (accessed Oktober 27, 2021).
- Davis, Ellen F. *Scripture, Culture, and Agriculture: An Agrarian Reading of the Bible*. New York: Cambridge University Press, 2009.
- Douglas J. Moo, Jonathan A. Moo. *Creation Care: A Biblical Theology of the Natural World*. Grand Rapids, MI: Zondervan Academic, 2018.
- Heuvel, Steven C. van den. *Bonhoeffer's Christocentric Theology and Fundamental Debates in Environmental Ethics*. Vol. Princeton Theological Monograph Series 217. Eugene, Oregon: Pickwick Publications, 2017.
- Horton, Michael Scott. *The Christian Faith : A Systematic Theology for Pilgrims on the Way*. Grand Rapids: Zondervan, 2011.
- Takano, Missy. "Keeping the sabbath: is it still relevant to christians today?" *BibleProject*. 2020.
<https://bibleproject.com/blog/keeping-the-sabbath-is-it-still-relevant-to-christians-today/> (accessed Oktober 29, 2021).
- Theokritoff, Elizabeth. "Creation and Priesthood in Modern Othodox Thinking." *Ecotheology*, 2005: 351.
- Zizioulas, John. "Priest of Creation." In *Environmental Stewardship. Critical Perspectives – Past and Present*, by R.J. Berry, 273-290. London: T&T Clark, 2006.